

รายงานผลการดำเนินงาน
 การถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ
 การผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี ๒๕๖๓ จังหวัดสุรินทร์
 ด้านเกษตรปลอดภัย

จัดทำโดย
 กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
 สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์
 กรมส่งเสริมการเกษตร

ถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2563

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์

เครือข่าย ศพก. : วิสาหกิจชุมชนธนาคารพืชผักบ้านสำโรง ตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

สถานที่ตั้ง : บ้านสำโรง ตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

เกษตรกรเจ้าของศูนย์ : นางมณฑนา พวงจันทร์

เรื่อง เกษตรปลอดภัย เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตข้าว GAP

1. ประวัติความเป็นมา

1.1 เกษตรกรต้นแบบ

นางมณฑนา พวงจันทร์

31 ม.3 บ้านสำโรง ต.หนองสนธิ อ.จอมพระ จ.สุรินทร์

อายุ 49 ปี เบอร์โทร. 091-6652594

1.2 ศพก.เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนธนาคารพืชผักบ้านสำโรง ตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

ตั้งแต่ ปี 2542 กลุ่มเกษตรกร สมาชิก 19 คน โดยได้รับการสนับสนุนบ่อบาดาลลอยฟ้าจากมูลนิธิ มีชัย ซีเบิร์ต เพื่อส่งเสริมอาชีพมีการดำเนินการปลูกผักในพื้นที่สาธารณะของชุมชน พื้นที่ 9 ไร่

ปี 2550 กลุ่มเกษตรกรได้ดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนธนาคารพืชผักบ้านสำโรง ตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

2. แรงจูงใจในการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัย

ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารพืชผักบ้านสำโรง ตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ เห็นถึงความสำคัญเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมทั้งตระหนักในเรื่องสารเคมีตกค้างในดิน น้ำ และอากาศ ซึ่งส่งผลในการทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม และต้องการ ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารอย่างยั่งยืน กรอบกับนโยบายของจังหวัดสุรินทร์ โดยท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านเกษตรอินทรีย์ วิถีสุรินทร์ 4.0

3. วิธีการดำเนินงาน (กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัยของเกษตรกรต้นแบบ)

มีกระบวนการดังนี้

1) การวิเคราะห์ห่วงโซ่สินค้า “ผักอินทรีย์”

ประเด็น	การจัดการทรัพยากร การผลิต	ต้นน้ำ	กลางน้ำ	ปลายน้ำ
สถานการณ์ ที่เป็นอยู่	มีแหล่งน้ำสระหนองคู ได้รับสนับสนุนระบบกระจายน้ำจาก กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ให้การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพ ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ และความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ จาก องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิท หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานเกษตรอินทรีย์ วิถีสุรินทร์ 4.0 สำนักงานเกษตรอำเภอมาสนับสนุนด้านการจัดการศัตรูพืช และความรู้ด้านการผลิต สถานีพัฒนาที่ดินมาให้ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน	มีพื้นที่สาธารณะของชุมชน พื้นที่ 9 ไร่ สำหรับการเพาะปลูก ด้านการผลิต มีสมาชิกสมัครเพิ่มจาก 19 คน เป็น 33 คน โดยมติที่ประชุมเน้นการผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรที่มีความพร้อมทำการผลิต มีความชำนาญด้านการปลูกผักเพื่อการบริโภคควบคู่กับการจำหน่ายภายในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง สมาชิกมีการปลูกผักอย่างต่อเนื่องมาตลอด 20 ปี	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน มีการสมัครมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	มีจุดจำหน่ายหน้าแปลงผัก 9 ไร่ มีผู้เหมาซื้อหน้าแปลงผัก ขายตลาดท้องถิ่น
ปัญหาที่ เกิดขึ้น	ปริมาณน้ำไม่เพียงพอตลอดปี สถานการณ์ภัยแล้ง	ขาดวางแผนการผลิต ไม่มีการรวมกลุ่มการผลิตและการตลาด (ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างขาย) บางฤดูกาลผักล้นตลาด	ขาดการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดการกองทุนด้านปัจจัยการผลิต ด้านรายได้	ต่างคนต่างขาย
ความ ต้องการ พัฒนา/ แก้ไข	พัฒนาคุณภาพดินและน้ำ พัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์	ส่งเสริมการผลิตผักตลอดฤดูกาล	พัฒนาด้านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	พัฒนาด้านการตลาด
หน่วยงาน ใดที่ เกี่ยวข้อง	อบต./กศศ./พด./ทรัพยากร/ พลังงาน/สนง.กชอ./ สนง.กชจ./มทร.สร.	สนง.กชอ./มทร.สร./ศวพ.	ศวพ./สหกรณ์/ สนง.กชอ./ สนง.กชจ./เอกชน/ สาธารณสุข	พณ/เอกชน
เกษตรกร		นางใจ เสนาโนฤทธิ์		

ประเด็น	การจัดการทรัพยากร การผลิต	ต้นน้ำ	กลางน้ำ	ปลายน้ำ
ต้นแบบใน พื้นที่		นางสั้น เพิ่มผล		

2) การกำหนดเป้าหมายร่วม : “ผักอินทรีย์ ซีวีปลอดภัย รายได้มั่นคง”

3) แนวทางการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วม

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
1. การพัฒนาทรัพยากรดินและน้ำ 2. การปรับทัศนคติและการพัฒนาตนเองของสมาชิกกลุ่ม 3. การพัฒนาปัจจัยการผลิตด้านเกษตรอินทรีย์ (ความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ เพาะกล้าพันธุ์ และสนับสนุนปัจจัยการผลิต) 4. การพัฒนาด้านการผลิตผักอินทรีย์ การวางแผนการผลิต	1. การพัฒนาด้านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ 2. การพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม และการบริหารจัดการกองทุน/รายได้/ปัจจัยการผลิต 3. การพัฒนาด้านรวบรวม ตัดแต่งผัก การตรวจสอบสารพิษในผัก	1. การพัฒนาด้านการตลาด 2. การเชื่อมโยงตลาด 3. การเพิ่มช่องทางการตลาด

โดยกลุ่มเกษตรกรกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการผลิตผักอินทรีย์ ดำเนินการภายในปี 2563 ดังนี้

1. กิจกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตผักอินทรีย์
2. กิจกรรมพัฒนาความรู้ด้านการผลิตผักอินทรีย์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ ปัจจัยการผลิต มาตรฐานการผลิต การตรวจสอบเคมีในผัก การตัดแต่งผัก และด้านการตลาด
3. กิจกรรมด้านการวางแผนการผลิต การบันทึกข้อมูลห่วงโซ่การผลิต
4. กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรด้านคุณภาพดินและคุณภาพน้ำ การตรวจวิเคราะห์ดินและน้ำ

4) รายละเอียดแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน “วิสาหกิจชุมชนธนาคารพืชผักบ้านสำโรง”

กิจกรรม	ปี			แหล่งงบประมาณ			หน่วยงาน
	2563	2564	2565	ชุมชน	ชุมชนร่วมกับ หน่วยงาน	หน่วยงาน	
ต้นทาง (เรียงลำดับตามความ							

กิจกรรม	ปี			แหล่งงบประมาณ			หน่วยงาน
	2563	2564	2565	ชุมชน	ชุมชนร่วมกับ หน่วยงาน	หน่วยงาน	
ต้องการของกลุ่ม)							
1. กิจกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตผักอินทรีย์	✓			✓	✓		อบต./กศศ./ สนง.กษอ./ สนง.กษจ./พด./ ศวพ.
2. กิจกรรมพัฒนาความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ ปัจจัยการผลิต การผลิตผักอินทรีย์	✓				✓		มทร.สร/ศวพ./ สนง.กษจ./ สนง.กษอ.
3. กิจกรรมด้านการวางแผนการผลิต การบันทึกข้อมูลห่วงโซ่การผลิต	✓				✓		สนง.กษจ./ สนง.กษอ./ศวพ.
4. กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรด้านคุณภาพดินและคุณภาพน้ำ การตรวจวิเคราะห์ดินและน้ำ	✓					✓	พด./ทรัพยากร/ พลังงาน
กลางทาง							
1. กิจกรรมพัฒนาความรู้ด้านมาตรฐานการผลิต การตรวจสอบสารเคมีในผัก การตัดแต่งผัก	✓	✓	✓		✓		ศวพ./ สาธารณสุข/ สหกรณ์/ พาณิชย์/เอกชน (เซนทรัล)
2. กิจกรรมพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารจัดการกองทุน/ปัจจัยการผลิต	✓				✓		สนง.กษอ./ สนง.กษจ.
ปลายทาง							
1. กิจกรรมพัฒนาความรู้ด้านการตลาด	✓					✓	สนง.กษอ./ สนง.กษจ./ พาณิชย์/เอกชน (เซนทรัล/โลตัส)

5) การจัดการพื้นที่

- **ชนิดพืชหลัก** พื้นที่ร้อยละ 90 ของพื้นที่ปลูกผัก เกษตรกรเลือกผลิตพืชผักหลัก จำนวน 5 ชนิด ได้แก่ ผักบุ้ง คะน้า ผักชี ต้นหอม และกวางตุ้ง เกษตรกรให้เหตุผลการผลิตพืชดังกล่าวที่ผ่านมาไม่ประสบโรคพืชและศัตรูพืช เกษตรกรมีความชำนาญ มีตลาดในชุมชนและเป็นชนิดพื้นที่จะนำเข้าตลาดจริงใจ

- **ชนิดพืชรอง** พื้นที่ร้อยละ 10 ของพื้นที่ปลูกผัก เกษตรกรเลือกปลูกผักเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เหลือจึงจำหน่าย

6) การบริหารจัดการผลิต

- สมาชิก จำนวน 33 คน แบ่งกลุ่มย่อยการผลิต เป็น 6 กลุ่มย่อย โดยมีรอบการผลิตรอบที่ 1 วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563 เวียนเพาะปลูกพืชแต่ละชนิดห่างกัน 5 วัน หมุนเวียนตามรอบการผลิตพืช บันทึกการเพาะปลูก ปริมาณผลผลิต

7) **ข้อตกลง** ไม่ควรปลูกพืชตระกูลแตง มีการปลูกพืชตัดวงจร เช่น ดาวเรือง เพื่อศัตรูพืชและโรคพืช คำแนะนำจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีวิทยาเขตสุรินทร์

4. ปัจจัยความสำเร็จ

1. ผู้บริหารระดับจังหวัด มีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง
2. การบูรณาการทุกหน่วยงานภายใต้การดำเนินงานตามภารกิจ ภายใต้โครงการเกษตรอินทรีย์ วิถีสุรินทร์ 4.0
3. ชุมชนและกลุ่มมีความพร้อมในการพัฒนาชุมชน
4. ผู้นำและคณะทำงานมีจิตอาสา
5. มีเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัย และมีต้นแบบเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ พร้อมช่วยเหลือและให้คำแนะนำด้านเกษตรอินทรีย์

5. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข (ถ้ามี)

ปัญหา/แนวทางการพัฒนา	แนวทางการแก้ไข/การพัฒนา
1. ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด	- จัดเวทีชุมชนปรับแผนการพัฒนาโดยการจัดกลุ่ม 6 กลุ่ม หมุนเวียนปลูกผัก 6 ชนิด - รับสมัครสมาชิกเพิ่ม เพื่อขยายพื้นที่ผลิตผัก - เชิญทริลสนับสนุนโครงการสระน้ำไร่นา ประชากรรัฐสามัคคี เกษตรอินทรีย์ วิถีสุรินทร์ 4.0 เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายพัฒนาสระน้ำ เพื่อให้มีแหล่งน้ำในการผลิตผัก
2. ปัญหาโรคพืช และแมลงศัตรูพืช	- มวนผัก ปรับแผนการผลิต หยุดการผลิต ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง

	- โคนเนา ป้องกันด้วยสารชีวภัณฑ์ - กำจัดวัชพืชในแปลง กำจัดแมลง กำจัดโรคพืชออกจากแปลง
3. พัฒนามาตรฐาน ระบบการคัดตัดล่าง	- พัฒนาโรงคัด ตัด ล้าง บรรจุภัณฑ์
4. พัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์	- มอบหมายสมาชิกดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชอินทรีย์
5. ขยายตลาด	เชื่อมโยงโรงพยาบาลสุรินทร์หลังได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ต.ค.63)

6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม (ต่อตัวเกษตรกร รายได้ หรือคุณภาพชีวิต เป็นต้น)

6.1 เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

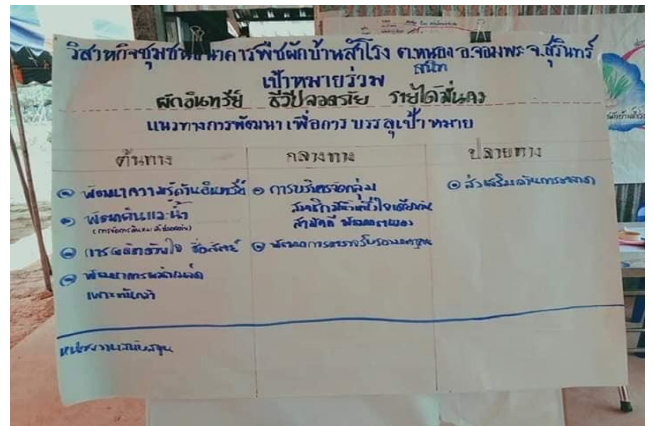
6.2 ต้นทุนการผลิตลดลงจากเดิม 4,149 บาทต่อไร่ เป็น 3,243 บาทต่อไร่

6.3 ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สุขภาพแข็งแรง

7. การขยายผลสู่เกษตรกรอื่นๆ

7.1 การสร้าง นวส.มืออาชีพ เพื่อดำเนินการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ ในอีก 17 อำเภอ โดยพัฒนาถ่ายทอดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน ตั้งแต่การจัดเตรียมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเวทีชุมชน โดยใช้หนองสนิทโมเดลเป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่

7.2 ปี 2564 ขยายผลในพื้นที่อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาคารพิงผักบ้านสำโรง

หลังจากที่เกษตรกรในจังหวัดกว่า 80 จังหวัดยื่น ประสงค์ปัญหาความผลผลิตตกต่ำ
 ตั้งแต่ในปีพ.ศ.2558 จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม เพื่อถ่ายทอดความรู้การทำให้
 การเกษตรปลอดภัย และ สามารถผลิตเป็นแปลงเกษตรกว่า 45 ไร่ ให้สามารถปลูก
 ผลผลิตที่ได้มาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ (ระบบไร้เคมี) และนำมาขายที่ทั้ง 7 สาขาที่ชุมชน
 ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ผู้บริโภคได้ซื้อได้ขายแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้กลับสู่ชุมชนอย่างมั่นคงอีกด้วย

CENTRAL Group เซ็นทรัล กรุ๊ป Topsmarket LIFESTYLE
eat-shop-play